

Slovenski računovodski standard 3 (2002)

DOLGOROČNE FINANČNE NALOŽBE

A. Uvod

Ta standard se uporablja pri knjigovodskem razvidovanju, obračunavanju in razkrivanju dolgoročnih finančnih naložb. Povezan je z računovodskimi načeli 60-62 in 64 (Kodeks računovodskih načel, 1995). Obdeluje

- a) razvrščanje dolgoročnih finančnih naložb,
- b) pripoznavanje in odpravljanje pripoznanj dolgoročnih finančnih naložb,
- c) začetno računovodsko merjenje dolgoročnih finančnih naložb,
- č) prevrednotovanje dolgoročnih finančnih naložb,
- d) uskupinjevanje dolgoročnih finančnih naložb ter
- e) razkrivanje dolgoročnih finančnih naložb

pa tudi s tem povezane opredelitve ključnih pojmov in pojasnila.

Ta standard se opira na mednarodne računovodske standarde (MRS) 1, 15, 21, 22, 25, 27, 28, 31, 32, 36 in 39 (1999) ter 4. in 7. smernico Evropske zveze. Povezan je s slovenskimi računovodskimi standardi (SRS) 6, 8, 9, 17, 18, 24 in 27.

Standard (poglavje B) je treba brati skupaj z opredelitvami pojmov (poglavjem C), pojasnili (poglavjem Č) in Uvodom v slovenske računovodske standarde (2002).

B. Standard

a) Razvrščanje dolgoročnih finančnih naložb

3.1. Dolgoročne finančne naložbe so sestavni del dolgoročnih finančnih inštrumentov podjetja in so sredstva, ki jih ima podjetje naložbenik, da bi z donosi, ki izhajajo iz njih, dolgoročno povečevalo svoje finančne prihodke; ti se razlikujejo od poslovnih prihodkov, ki izhajajo iz prodaje proizvodov in opravljanja storitev v okviru njegovega rednega poslovanja.

3.2. Dolgoročne finančne naložbe so večinoma naložbe v kapital drugih podjetij ali v finančne dolgove drugih podjetij, države, območja in občine ali drugih izdajateljev, pojavljajo pa se tudi kot finančna sredstva drugačne dolgoročne narave, ki niso vezana na proizvodnjo in opravljanje storitev v proučevanem podjetju. Dolgoročne poslovne terjatve se ne štejejo kot dolgoročne finančne naložbe.

3.3. Dolgoročne finančne naložbe v kapital drugih podjetij so naložbe v kapitalske deleže pri njih, ki jih namerava imeti podjetje naložbenik v posesti v obdobju, daljšem od leta dni, in ne v posesti za trgovanje.

3.4. Dolgoročne finančne naložbe v finančne dolgove drugih podjetij, države ali drugih izdajateljev so naložbe v dana dolgoročna posojila, naložbe v kupljene obveznice drugih podjetij ali države in naložbe v izpeljane finančne inštrumente, ki jih namerava imeti podjetje naložbenik v posesti v obdobju, daljšem od leta dni, in ne v posesti za trgovanje.

3.5. Dolgoročne finančne naložbe v kapital in finančne dolgove drugih podjetij, države ali drugih izdajateljev se razčlenjujejo na tiste, ki se nanašajo na uskupinjena odvisna podjetja, neuskupinjena odvisna podjetja, pridružena podjetja, skupaj obvladovana podjetja, in druge. Zaradi sestavljanja skupinskih računovodskih izkazov se obravnavajo posebej. Posebej se obravnavajo tudi deleži v skupnih dolgoročnih finančnih naložbah v posebne vrste skupnih podvigov.

3.6. Dolgoročne finančne naložbe se razčlenjujejo tudi na tiste, ki se nanašajo na stranke v državistrezni tuji valuti in obratno.

3.7. Dolgoročne naložbe v odkupljene lastne delnice, ki se štejejo kot trezorske delnice, se le formalno obravnavajo kot posebna vrsta dolgoročnih finančnih naložb, ker zmanjšujejo vpisani kapital. To velja tudi za nevplačane vpisane delnice, ki zapadejo v plačilo v dolgem roku in se formalno štejejo kot terjatve do vpisnikov.

3.8. Finančne naložbe v naložbene nepremičnine, ki so v posesti za trgovanje ali dane v finančni najem, da bi se z njimi dolgoročno dosegali donosi, se štejejo kot posebna vrsta dolgoročnih finančnih naložb. Obravnavajo se ločeno od drugih dolgoročnih finančnih naložb pa tudi od opredmeteni, in na tiste, ki se nanašajo na stranke v tujini. Obravnavajo se posebej, ker je treba v drugem primeru pri sestavljanju skupinskih računovodskih izkazov zneske v domači valuti prevesti v zneske v u h osnovnih sredstev.

3.9. Naložbe v plemenite kovine, drage kamne, umetniška dela in podobno tržljivo blago, ki naj bi se posedovali v dolgem obdobju, se štejejo kot posebna vrsta dolgoročnih finančnih naložb. Obravnavajo se ločeno od drugih dolgoročnih finančnih naložb pa tudi od denarnih sredstev.

3.10. Finančni instrumenti, ki so povezani z dolgoročnimi finančnimi naložbami, se pripoznajo v bilanci stanja. Obstajajo pa tudi finančni instrumenti dolgoročne narave, ki se izkazujejo v zunajbilančnem razvidu.

3.11. Izpeljani finančni instrumenti, ki so sestavni del dolgoročnih finančnih naložb, so lahko tudi instrumenti za varovanje pred tveganjem.

b) Pripoznavanje in odpravljanje pripoznanj dolgoročnih finančnih naložb

3.12. Dolgoročna finančna naložba se v knjigovodskih razvidih in bilanci stanja pripozna kot sredstvo, če a) je verjetno, da bodo pritekale gospodarske koristi, povezane z njo, in b) je mogoče njeno nabavno vrednost zanesljivo izmeriti.

3.13. Dolgoročna finančna naložba se v knjigovodskih razvidih in bilanci stanja pripozna kot sredstvo, ko se začnejo ob upoštevanju pogodbenega datuma oziroma datuma izdatkov zanjo ali opravljene zamenjave za njeno pridobitev obvladovati pogodbene pravice, vezane nanjo.

3.14. Tiste dolgoročne finančne naložbe v finančne dolgove drugih podjetij, države ali drugih izdajateljev, ki zapadejo v plačilo v letu dni po dnevu bilance stanja, se v bilanci stanja prenesejo med kratkoročne finančne naložbe.

3.15. Dolgoročne finančne naložbe v finančne dolgove drugih podjetij, ki zaradi spremenjenega položaja dolžnikov (na primer stečaja, likvidacije) prenehajo biti dolgoročne, se prenesejo med kratkoročne finančne naložbe.

3.16. Kratkoročne finančne naložbe se lahko ob utemeljenih razlogih na podlagi pogodb spremenijo v dolgoročne finančne naložbe.

3.17. Pripoznanje dolgoročne finančne naložbe kot sredstva v knjigovodskih razvidih in bilanci stanja se odpravi, če se ne obvladujejo več nanjo vezane pogodbene pravice, ne obvladujejo pa se, če se pravice do koristi, podrobno določene v pogodbi, izrabijo, če ugasnejo ali če se odstopijo.

c) Začetno računovodsko merjenje dolgoročnih finančnih naložb

3.18. Dolgoročna finančna naložba v kapital, lastniški vrednostni papirji drugih podjetij ali dolžniški vrednostni papirji drugih podjetij ali države se ob začetnem pripoznanju ovrednotijo po nabavni vrednosti, ki je enaka bodisi plačanemu znesku denarja ali njegovih ustreznikov bodisi pošteni vrednosti drugih nadomestil za nakup, ki jih je dal naložbenik, na dan menjave, povečani za stroške, ki jih je mogoče pripisati neposredno naložbi. Nabavno vrednost je treba preračunati, če pride do pojava, ki vpliva na znesek nadomestila za nakup, po datumu nakupa, če je plačilo zneska nadomestila verjetno in če je mogoče znesek nadomestila zanesljivo oceniti.

3.19. Dolgoročna finančna naložba v dano dolgoročno posojilo se ob začetnem pripoznanju izmeri po plačanem znesku, ki se šteje kot glavnica posojila. Ob utemeljenih razlogih na podlagi pogodb se lahko všttevajo v glavnico tudi pripisane obresti.

3.20. Dolgoročne finančne naložbe v dolžniške vrednostne papirje in dana dolgoročna posojila se vrednostno zmanjšujejo s postopnim odplačevanjem njihovih glavnici.

3.21. Knjigovodske vrednosti dolgoročnih finančnih naložb so enake njihovim nabavnim vrednostim, ki so v primeru naložb v dolgove drugih podjetij, fizičnih oseb in države zmanjšane za odplačila njihovih glavnici ter prenose med kratkoročne finančne naložbe, dokler se ne pojavi potreba po prevrednotenju dolgoročnih finančnih naložb.

3.22. Dolgoročne finančne naložbe, ki se prerazvrstijo med kratkoročne finančne naložbe, se prenašajo mednje posamič po knjigovodski vrednosti. Kratkoročne finančne naložbe, ki se prerazvrstijo med dolgoročne finančne naložbe, se prenašajo mednje posamič po knjigovodski vrednosti.

3.23. Ob odtujitvi dolgoročne finančne naložbe se pripozna finančni prihodek, če je čisti iztržek zanjo večji od njene knjigovodske vrednosti, in finančni odhodek, če je knjigovodska vrednost večja od čistega iztržka zanjo.

č) Prevrednotovanje dolgoročnih finančnih naložb

3.24. Prevrednotenje dolgoročnih finančnih naložb je sprememba njihove knjigovodske vrednosti; kot prevrednotenje se ne štejejo pogodbeni pripis obresti in druge spremembe glavnice naložbe. Opravi se lahko na koncu poslovnega leta ali med njim. Pojavi se predvsem kot prevrednotenje dolgoročnih finančnih naložb zaradi njihove okrepitve, prevrednotenje dolgoročnih finančnih naložb zaradi njihove oslabitve ali prevrednotenje dolgoročnih finančnih naložb zaradi odprave njihove oslabitve.

3.25. Dolgoročne finančne naložbe se zaradi okrepitve lahko prevrednotijo v zvezi s lastniškimi vrednostnimi papirji, dolgoročnimi dolžniškimi vrednostnimi papirji in drugimi z njimi povezanimi finančnimi instrumenti, če njihova dokazana poštena vrednost pred odštetjem stroškov posla, ki se utegnejo pojaviti ob prodaji ali drugačni odtujitvi, presega njihovo knjigovodsko vrednost. Poštena vrednost je dokazana, če

- a) je objavljena cena na delujočem trgu borznih vrednostnih papirjev,
- b) lahko denarne tokove utemeljeno oceni neodvisna ocenjevalna agencija ali
- c) obstaja model vrednotenja, pri katerem so vložki podatkov vanj dokazani, ker prihajajo z delujočega trga.

Knjigovodska vrednost takšnih dolgoročnih finančnih naložb se lahko poveča do njihove poštene vrednosti. V tem primeru je treba za razliko povečati prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami.

3.26. Dolgoročne finančne naložbe v tista podjetja, s katerih vrednostnimi papirji se ne trguje na borznem ali prostem trgu, se lahko prevrednotujejo zaradi okrepitve kot posledice spremembe vrednosti evra, če se opravlja splošno prevrednotenje kapitala. V tem primeru je treba za učinek prevrednotenja povečati prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami.

Obvladujoče podjetje v svojih računovodskih izkazih vrednoti dolgoročne finančne naložbe v kapital odvisnih in pridruženih podjetij, ki so zajete v skupinske računovodske izkaze, po kapitalski metodi, tako da se letno povečujejo za tisti del čistega dobička odvisnih podjetij, ki pripada obvladujočemu podjetju. Za učinek prevrednotenja se poveča prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, lahko pa se podjetje tudi odloči, da za učinek prevrednotenja poveča finančne prihodke. Kasneje prejeti deleži v dobičku zmanjšujejo prvotno izkazano povečanje finančne naložbe na podlagi udeležbe v dobičku.

Dolgoročne finančne naložbe v podjetja, ki niso zajeta v skupinske računovodske izkaze, se v posamičnih računovodskih izkazih vrednotijo po naložbeni metodi in se letno ne povečujejo za tisti čisti del dobička, ki jim pripada; nakazani deleži v dobičku se obravnavajo zunaj njih in povečujejo finančne prihodke.

3.27. Dolgoročne finančne naložbe se zaradi okrepitve prevrednotijo tudi v zvezi z danimi dolgoročnimi posojili, ki niso v posesti za trgovanje, dolgoročnimi dolžniškimi vrednostnimi papirji v posesti do zapadlosti in drugimi vrednostnimi papirji, katerih poštene vrednosti ni mogoče dokazati, če njihova po metodi veljavne obrestne mere izmerjena odplačna vrednost presega njihovo knjigovodsko vrednost. Podjetje ne razvrsti nobenih vrednostnih papirjev med vrednostne papirje v posesti do zapadlosti, če je v tekočem poslovnem letu ali v prejšnjih dveh poslovnih letih prodalo ali preneslo ali izvedlo prodajno opcijo na več kot nepomembnem znesku dolgoročnih finančnih naložb v posesti do zapadlosti pred njihovo zapadlostjo. Podjetje ne izpričuje zmožnosti do zapadlosti posedovati dolgoročno finančno naložbo kot vrednostni papir z vnaprej določeno zapadlostjo, če ni izpolnjen eden izmed tehle pogojev:

- a) nima razpoložljivih finančnih virov za nadaljevanje financiranja dolgoročne finančne naložbe do zapadlosti ali
- b) je predmet obstoječe pravne ali drugačne omejitve, ki utegne onemogočiti njegov namen posedovati jo do zapadlosti.

Knjigovodsko vrednost takšnih dolgoročnih finančnih naložb je treba povečati do njihove odplačne vrednosti in za razliko povečati tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami.

3.28. Dolgoročne finančne naložbe, izražene v tuji valuti, se na dan bilanciranja preračunajo po srednjem tečaju Banke Slovenije, iz utemeljenih razlogov pa se lahko uporabi tudi ustrezní tečaj poslovne banke. Njihovo povečanje iz tega naslova povečuje finančne prihodke v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, njihovo zmanjšanje pa finančne odhodke v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami.

3.29. Dolgoročne finančne naložbe se zaradi oslabitve prevrednotijo v zvezi s lastniškimi vrednostnimi papirji, dolgoročnimi dolžniškimi vrednostnimi papirji v posesti za prodajo in drugimi z njimi povezanimi finančnimi inštrumenti, če je njihova dokazana poštena vrednost pred odštetjem stroškov posla, ki se utegnejo pojaviti ob prodaji ali drugačni odtujitvi, manjša od njihove knjigovodske vrednosti. Knjigovodsko vrednost takšnih dolgoročnih finančnih naložb je treba zmanjšati do njihove dokazane poštene vrednosti in za razliko zmanjšati tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, ki se je pri prevrednotenju pojavil pri istih dolgoročnih finančnih naložbah; če je izrabljen ali če ga ni, je razlika prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami in vpliva na poslovni izid.

3.30. Dolgoročne finančne naložbe se zaradi oslabitve prevrednotijo tudi v zvezi z danimi dolgoročnimi posojili, ki niso v posesti za trgovanje, dolgoročnimi dolžniškimi vrednostnimi papirji v posesti do zapadlosti in drugimi vrednostnimi papirji, katerih poštene vrednosti ni mogoče dokazati, če je njihova po metodi veljavne obrestne mere izmerjena odplačna vrednost manjša od njihove knjigovodske vrednosti. Knjigovodsko vrednost takšnih dolgoročnih finančnih naložb je treba zmanjšati do njihove odplačne vrednosti in za razliko zmanjšati tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami; če je izrabljen ali če ga ni, je razlika prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami in vpliva na poslovni izid.

3.31. Dolgoročne finančne naložbe se zaradi odprave oslabitve prevrednotijo, če dokazana poštena oziroma odplačna vrednost finančnih inštrumentov presega njihovo zaradi oslabitve zmanjšano knjigovodsko vrednost. Za razliko je treba povečati knjigovodsko vrednost takšnih dolgoročnih finančnih naložb in hkrati tudi prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, ki je bil pri istih dolgoročnih finančnih naložbah zmanjšan. Če se je zaradi oslabitve pri njem pojavil prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, ga je treba odpraviti.

3.32. Če zaradi spremembe namena ali zmožnosti ni več ustrezno do zapadlosti posedovati dolgoročno finančno naložbo po odplačni vrednosti, jo je treba ponovno izmeriti po pošteni vrednosti. Če je na razpolago zanesljiva mera za dolgoročno finančno naložbo, za katero je prej ni bilo, jo je treba ponovno izmeriti po pošteni vrednosti. Če pride do omenjene spremembe namena ali zmožnosti, ko zanesljiva mera poštene vrednosti ni več na razpolago ali ko sta prejšnji dve poslovni leti že potekli, naj se dolgoročna finančna naložba prevrednoti po odplačni vrednosti z uporabo metode veljavne obrestne mere, in ne po pošteni vrednosti. Vsako povečanje vrednosti dolgoročne finančne naložbe iz takšnega naslova poveča prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, vsako zmanjšanje pa ga zmanjša; če je izrabljen ali če ga ni, je razlika prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami in vpliva na poslovni izid.

3.33. Ne glede na določbe v SRS 3.32 se posebej obravnava pobotanje prevrednotenja inštrumentov za varovanje pred tveganjem in pred tveganjem varovane postavke. Pri tem je treba razlikovati varovanje poštene vrednosti pred tveganjem, varovanje denarnih tokov pred tveganjem in varovanje čiste finančne naložbe v podjetje v tujini pred tveganjem. Pri varovanju poštene vrednosti pred tveganjem se dobiček oziroma izguba iz prevrednotenja inštrumenta za varovanje pred tveganjem po pošteni vrednosti pripozna kot prevrednotovalni finančni prihodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami oziroma prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, dobiček oziroma izguba pred tveganjem varovane postavke, pripisan(a) varovanju pred tveganjem, pa popravi knjigovodsko vrednost pred tveganjem varovane postavke in se takoj pripozna kot prevrednotovalni finančni prihodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami oziroma prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami. Pri varovanju denarnega toka pred tveganjem se del dobička oziroma izgube iz inštrumenta za varovanje pred tveganjem, ki je opredeljen kot uspešno varovanje pred tveganjem, pripozna neposredno kot sprememba prevrednotovalnega popravka kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, neuspešni del pa se takoj izkaže kot prevrednotovalni finančni prihodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami oziroma prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami. Pri varovanju čistih finančnih naložb v podjetje v tujini pa se dobiček oziroma izguba iz inštrumenta za varovanje pred tveganjem, ki je opredeljen kot uspešno varovanje pred tveganjem, pripozna kot prevrednotovalni finančni prihodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami oziroma prevrednotovalni finančni odhodek v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami, torej enako kot prevedba dobička ali izgube iz tuje valute.

3.34. Pri prodaji oziroma udenarjenju posamezne prevrednotene dolgoročne finančne naložbe je treba razliko med njeno čisto prodajno vrednostjo in zadnjo knjigovodsko vrednostjo popraviti za ustrezni del prevrednotovalnega popravka kapitala, ki se nanaša nanjo; med finančne prihodke oziroma finančne odhodke je treba prenesti razliko med čisto prodajno vrednostjo dolgoročne finančne naložbe in njeno prvotno knjigovodsko vrednostjo oziroma njeno zaradi okrepitve popravljeno vrednostjo.

d) Uskupinjevanje dolgoročnih finančnih naložb

3.35. Skupinska bilanca stanja se sestavi, kot da bi šlo za eno sólo podjetje. Dolgoročne finančne naložbe v njej zajemajo dolgoročne finančne naložbe obvladujočega podjetja in odvisnih podjetij pa tudi dolgoročne finančne naložbe skupaj obvladovanih podjetij, ki se nanašajo na druge znotraj skupine. Uskupinjene dolgoročne finančne naložbe se ne vodijo na posebnih kontih, temveč se povzemajo iz izvirnih bilanc stanja upoštevanih podjetij na podlagi dodatnih podatkov in prilagoditev, ki se nanašajo na prevedbo v poročevalno valuto obvladujočega podjetja, na izločitev medsebojnih finančnih razmerij v skupini in na prevrednotenje v zvezi z uskupinjenjem. Zaradi takšnih prilagoditev se neodpisana vrednost uskupinjenih dolgoročnih finančnih naložb razlikuje od seštevka knjigovodskih vrednosti dolgoročnih finančnih naložb v izvirnih bilancah stanja upoštevanih podjetij.

3.36. Če so v izvirnih bilancah stanja upoštevanih podjetij knjigovodske vrednosti dolgoročnih finančnih naložb izražene v valuti, ki se razlikuje od poročevalne valute obvladujočega podjetja, jih je treba prevesti v poročevalno valuto obvladujočega podjetja po srednjem tečaju banke Slovenije na dan bilance stanja.

3.37. Dolgoročna posojila, dana drugim podjetjem v skupini, so praviloma enaka dobljenim dolgoročnim posojilom pri teh drugih podjetjih. Takšna dana dolgoročna posojila je treba izločiti iz uskupinjenih dolgoročnih finančnih naložb in hkrati iz uskupinjenih dobljenih dolgoročnih posojil pri nasprotnih podjetjih v skupini. Če znesek iz medsebojnih posojilnih razmerij pri uskupinjevalnem pobotanju ni enak na obeh straneh, je treba ugotoviti vzrok in ga odpraviti. Neprave uskupinjevalne razlike pri danih dolgoročnih posojilih izvirajo iz napačnih knjižb, časovno neusklajenih obračunov, časovno različnih prikazov pri podjetjih in tako naprej; zagotoviti je treba stanje, ki bi nastalo, če napak ne bi bilo. Prave uskupinjevalne razlike pri danih dolgoročnih posojilih pa so posledica različnih načinov vrednotenja. Odprava takih razlik lahko prek uskupinjenih finančnih odhodkov oziroma uskupinjenih finančnih prihodkov vpliva na uskupinjeni čisti dobiček in nato na uskupinjeni zadržani čisti dobiček.

3.38. Dobljene dolgoročne obveznice in drugi dobljeni dolžniški vrednostni papirji, ki se v okviru dolgoročnih finančnih naložb posameznega podjetja v skupini nanašajo na podjetja v skupini, so lahko enaki ustreznim dolgoročnim dolgovom pri teh podjetjih v skupini le ob njihovem nastanku. Če so predmet kasnejšega nakupa, se njihova nakupna vrednost razlikuje od njihove nominalne vrednosti, kasneje pa se utegne pri njih pojaviti še kako prevrednotenje. Uskupinjevalna razlika pri dolžniških vrednostnih papirjih se pojavi pri uskupinjevalnem pobotanju; presežek ali primanjkljaj pri njih je treba obračunati pri uskupinjenih finančnih odhodkih ali prihodkih, in sicer v obsegu, ki se nanaša na obravnavano poslovno obdobje, za presežke ali primanjkljaje, ki se nanašajo na pretekla poslovna obdobja, pa je treba zmanjšati ali povečati uskupinjeni zadržani čisti dobiček.

3.39. Zneski dobljenih delnic in drugih lastniških vrednostnih papirjev, ki jih posamezno podjetje v skupini izkazuje med svojimi dolgoročnimi finančnimi naložbami, hkrati pa jih drugo podjetje v isti skupini prikazuje kot svoj kapital, se praviloma ne ujemajo. Prvo uskupinjevanje dolgoročnih finančnih naložb v zvezi z odvisnim podjetjem se razlikuje od kasnejših uskupinjevanj. Pri prvem se najprej ugotovi uskupinjevalna razlika pri lastniških vrednostnih papirjih, tako da se od nakupne vrednosti posameznih lastniških vrednostnih papirjev odšteje knjigovodska vrednost ustreznih sestavin kapitala podjetja v skupini, na katero se nanašajo; če ni pridobljen celoten osnovni kapital, je treba vse sestavine kapitala upoštevati le v ustreznem odstotku. Presežek nakupne vrednosti je aktivna uskupinjevalna razlika pri lastniških vrednostnih papirjih, njen primanjkljaj pa pasivna uskupinjevalna razlika pri lastniških vrednostnih papirjih. Od aktivne uskupinjevalne razlike je treba odšteti znesek ustreznim uskupinjenim sredstvom pripisanih preračunanih pozitivnih razlik in ustreznim uskupinjenim dolgovom pripisanih preračunanih negativnih razlik ter ji prišteti znesek ustreznim uskupinjenim sredstvom pripisanih preračunanih negativnih razlik in ustreznim uskupinjenim dolgovom pripisanih preračunanih pozitivnih razlik. V primeru pasivne uskupinjevalne razlike imajo popravki nasprotni predznak. Ostanek pozitivne uskupinjevalne razlike je uskupinjevalno dobro ime, v nasprotnih primerih pa se pojavi uskupinjevalno slabo ime. Pri kasnejših uskupinjevanjih je treba vsako leto ponoviti obračun pri prvem uskupinjenju in upoštevati vse, kar spreminja to stanje.

3.40. Dolgoročne finančne naložbe v dolgove in kapital pridruženega podjetja je v skupinski bilanci stanja treba izkazati posebej in se ne pobotajo kot pri odvisnih podjetjih. Dolgoročne finančne naložbe v dolgove in kapital skupaj obvladovanega podjetja se v skupinski bilanci stanja upoštevajo po metodi sorazmernega uskupinjevanja ali po kapitalski metodi.

3.41. Pri pretvorbi vsote dolgoročnih finančnih naložb iz izvirnih bilanc stanja upoštevanih podjetij v uskupinjene dolgoročne finančne naložbe se ob utemeljenih razlogih pojavljajo še izključitve in vključitve iz drugih razlogov. Obvladujoče podjetje mora imeti za potrebe revizije podrobna pojasnila za vse postopke, ki jih je uporabilo pri uskupinjevanju dolgoročnih finančnih naložb.

e) Razkrivanje dolgoročnih finančnih naložb

3.42. Podjetja, ki niso zavezana reviziji, morajo razkrivati samo zakonsko določene informacije in podatke, preostala podjetja pa morajo zadostiti tudi zahtevam po razkrivanju v skladu s tem standardom. Ta razkritja so predpisana za vse pomembne zadeve. Naravo in stopnjo pomembnosti opredeli podjetje v svojih aktih.

3.43. Poleg zakonsko zahtevanih razkritij v zvezi z odvisnimi in pridruženimi podjetji je potrebno razkritje narave razmerja med obvladujočim in posameznim odvisnim podjetjem, v katerem obvladujoče podjetje neposredno ali prek odvisnih podjetij nima več kot polovico glasovalne moči. Poleg tega je potrebno razkritje, zakaj posamezno odvisno podjetje ni uskupinjeno.

Razkriti je treba seznam pridruženih podjetij, v katera so naložene dolgoročne finančne naložbe, ki vsebuje njihov opis ter kapitalske deleže in deleže glasovalne moči, če se razlikujejo od kapitalskih deležev. Prav tako je treba pojasniti, zakaj ima obravnavano podjetje naložbenik v kakih pridruženih podjetjih pomemben, ne pa tudi prevladujoč vpliv, in kako so upoštevana pri uskupinjevanju.

3.44. Podjetje podvižnik mora za skupaj obvladovana podjetja, v katera so naložene dolgoročne finančne naložbe, razkriti svoj del kapitalskih deležev. Prav tako mora razkriti vse svoje obveze v zvezi s svojimi deleži v skupnih podvigih in svoj del obvez v zvezi s kapitalom skupaj obvladovanih podjetij, ki jih je prevzelo skupaj z drugimi podvižniki ali pa samo.

3.45. Pri vseh dolgoročnih finančnih naložbah se razkrivajo a) računovodska usmeritev za določanje njihove nabavne vrednosti ter kasnejše knjigovodske vrednosti, poštene vrednosti in odplačne vrednosti; b) pogostnost prevrednotovanja dolgoročnih finančnih naložb zaradi njihove okrepitve in oslabitve pa tudi datum zadnjega prevrednotenja dolgoročnih finančnih naložb ter sodelovanje neodvisnega ocenjevalca pri tem; c) gibanje prevrednotovalnega popravka kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami ter prevrednotovalnih finančnih prihodkov in odhodkov v tej zvezi pa tudi č) prenos ustreznega prevrednotovalnega popravka kapitala med finančne prihodke ob odtujitvi dolgoročne finančne naložbe.

3.46. Za vsako vrsto dolgoročnih finančnih naložb se razkrivajo informacije o a) izpostavljenosti različnim vrstam tveganja; b) obsegu in vrstah finančnih instrumentov za varovanje pred tveganjem ter c) v plačilo zapadlih, pa še ne udenarjenih naložbah.

3.47. Pri izpostavljenosti obrestnemu tveganju se razkrivajo a) pogodbeni roki za popravek obrestne mere ali roki za plačilo, in sicer tisti, ki se pojavijo prej, ter b) dejanske obrestne mere, če se uporabljajo.

3.48. Pri izpostavljenosti zaupanjškemu (kreditnemu) tveganju se razkrivajo a) vrednost, ki najbolje predstavlja največjo možno izpostavljenost takšnemu tveganju na dan bilance stanja, brez upoštevania poštene vrednosti kateregakoli poročstva, če druge stranke ne bi bile sposobne izpolniti svojih obveznosti, ki izhajajo iz finančnih instrumentov, in b) pomembno kopičenje zaupanjškega (kreditnega) tveganja.

3.49. Za vsako vrsto dolgoročnih finančnih naložb se razkrivajo informacije o njeni poštene vrednosti. Če poštene vrednosti zaradi omejitev v zvezi s časom ali stroški ni mogoče ugotoviti dovolj zanesljivo, se to razkrije skupaj z informacijami o glavnih značilnostih posamezne dolgoročne finančne naložbe.

3.50. Če se dolgoročna finančna naložba obravnava po vrednosti, ki je večja od poštene vrednosti, je treba razkriti a) knjigovodske vrednosti in poštene vrednosti bodisi posameznih takšnih naložb bodisi skupin takšnih naložb ter b) razloge, da se knjigovodska vrednost ni zmanjšala, pa tudi naravo dokazov, na katerih temelji prepričanje uprave (ravnateljstva), da bo knjigovodsko vrednost mogoče povrniti.

3.51. Če je bila pri prerazvrstitvi dolgoročna finančna naložba razvrščena kot finančna naložba, ki se izkazuje po odplačni vrednosti, ne pa po pošteni vrednosti, se razkrije razlog za takšno razvrstitev.

3.52. V zvezi z uskupinjevanjem dolgoročnih finančnih naložb se pojasnjuje tako njihovo pobotanje s postavkami kapitala in dolgov drugih podjetij v skupini kakor nastanek uskupinjevalnih razlik.

C. Opredelitve ključnih pojmov

3.53. V tem standardu je uporabljenih nekaj izrazov, ki jih je treba razložiti in tako opredeliti ključne pojme.

- a) **Dolgoročna finančna naložba** je finančna naložba, ki naj bi se obdržala več kot leto dni in s katero naj se ne bi trgovalo. Kot dolgoročne finančne naložbe se štejejo tudi finančne naložbe v nepremičnine, ki so v posesti za trgovanje ali dane v finančni najem, da bi se z njimi dolgoročno dosegali donosi, in tudi naložbe v plemenite kovine, drage kamne, umetniška dela in podobno tržljivo blago, ki naj bi jih podjetje posedovalo več kot leto dni in niso namenjeni trgovanju.
- b) **Finančni inštrument** je pogodba, na podlagi katere nastane finančno sredstvo enega podjetja in hkrati finančna obveznost ali kapitalski finančni inštrument drugega podjetja. Pri tem je finančno sredstvo vsako sredstvo, ki je a) denar; b) pogodbeni pravici prejeti denar ali drugo finančno sredstvo; c) pogodbeni pravici zamenjati finančne inštrumente z drugimi pod pogoji, ki utegnejo biti ugodni, ali č) kapitalski finančni inštrument drugega podjetja.
- c) **Vrednostni papir (vrednostnica)** je listina, s katero se izdajatelj zaveže izpolniti zapisano obveznost do njenega zakonitega imetnika. Lastniški vrednostni papir izda podjetje v zvezi s svojim kapitalom, dolžniški vrednostni papir pa v zvezi s svojim dolgom.
- č) **Izpeljani finančni inštrument (izvedeni finančni inštrument)** je finančni inštrument, a) katerega vrednost se spremeni zaradi spremembe določene obrestne mere, tečaja vrednostnih papirjev, cene blaga, valutnega tečaja, indeksa cen, zaupniške (kreditne) sposobnosti ali podobnih spremenljivk; b) ki ne zahteva začetne čiste finančne naložbe ali ki zahteva le majhno čisto začetno finančno naložbo in c) ki se poravna v prihodnosti. Izpeljani finančni inštrumenti so na primer blagovna ali finančna rokovna (terminska) pogodba, pogodba o finančni zamenjavi in pogodba o opcijah. Lahko se uporablja tudi kot inštrument za varovanje pred tveganjem.
- d) **Inštrument za varovanje pred tveganjem** je za obračunavanje varovanja pred tveganjem določen izpeljani finančni inštrument oziroma finančno sredstvo ali finančna obveznost, katere(ga) sprememba poštene vrednosti ali prihodnjih denarnih tokov bo po pričakovanju pobotala spremembo poštene vrednosti ali prihodnjih denarnih tokov pred tveganjem varovane postavke.
- e) **Pred tveganjem varovana postavka** je sredstvo, dolg, trdna obveza ali predviden prihodnji posel, ki a) izpostavlja podjetje tveganju spremembe poštene vrednosti ali prihodnjih denarnih tokov in b) je za obračunavanje varovanja pred tveganjem določena kot varovana pred tveganjem.
- f) **Zaupniško (kreditno) tveganje** je tveganje, da podpisnik pogodbe o finančnem inštrumentu ne bo izpolnil obveznosti in bo povzročil drugemu podpisniku finančno izgubo.
- g) **Obrestno tveganje** je tveganje, da se bo zaradi sprememb tržnih obrestnih mer spremenila vrednost finančnega inštrumenta.
- h) **Varovanje pred tveganjem** je določitev enega ali več inštrumentov za varovanje pred tveganjem, tako da se sprememba njegove (njihove) poštene vrednosti ali prihodnjih denarnih tokov v celoti ali delno pobota s spremembo poštene vrednosti ali denarnih tokov pred tveganjem varovane postavke.

- i) **Uskupinjeno odvisno podjetje (konsolidirano odvisno podjetje)** je podjetje, v katerem ima obvladujoče podjetje prevladujoč kapitalski delež ali prevladujoč vpliv iz drugih razlogov in ki vstopa v skupino, za katero se sestavljajo skupinski računovodski izkazi.
- j) **Neuskupinjeno odvisno podjetje (nekonsolidirano odvisno podjetje)** je podjetje, v katerem ima obvladujoče podjetje sicer prevladujoč kapitalski delež ali prevladujoč vpliv iz drugih razlogov, vendar a) ga namerava obvladujoče podjetje usmerjati le začasno, ker ga ima v lasti zgolj z namenom, da bi ga v bližnji prihodnosti odtujilo; b) posluje znotraj strogih dolgoročnih omejitev, ki pomembno zmanjšujejo njegovo zmožnost, da bi preneslo svoja sredstva na obvladujoče podjetje.
- k) **Skupaj obvladovano podjetje** je podjetje, ki ga je ustanovilo več podvižnikov (pogodbenih strank pri skupnem podvigu); ti na podlagi pogodbenega sporazuma skladno s svojimi kapitalskimi deleži skupaj obvladujejo celotno poslovanje takšnega podjetja.
- l) **Pridruženo podjetje** je podjetje, v katerem ima proučevano podjetje zaradi svojega kapitalskega deleža v njem ali iz drugih razlogov pomemben vpliv.
- m) **Finančni najem** je najem, pri katerem se pomembna tveganja in koristi, povezani z lastništvom nad najetim opredmetenim osnovnim sredstvom, prenesejo na najemnika.
- n) **Donosi iz dolgoročnih finančnih naložb** so donosi, ki letno pritekajo od podjetij, v katera so te naložbe naložene (na primer obresti, deleži v čistem dobičku, najemnine pri finančnem najemu), in donosi iz njihove odtujitve (na primer presežek iztržka zanje nad njihovo nabavno vrednostjo oziroma knjigovodsko vrednostjo po prevrednotenju).
- o) **Poštena vrednost** je vrednost sredstva oziroma dolga, sprejemljiva za dobro obveščeni in voljni stranki, ki skleneta premišljen posel o zamenjavi sredstva oziroma poravnavi dolga.

Č. Pojasnila

3.54. Dolgoročne finančne naložbe so sestavni del tako dolgoročnih sredstev kakor stalnih sredstev podjetja naložbenika. So podlaga dolgoročnih finančnih terjatev do pravnih ali fizičnih oseb, pri katerih se iz tega naslova pojavlja kapital ali finančni dolg. Dolgoročno dani blagovni krediti niso dolgoročne finančne naložbe.

3.55. Dolgoročne finančne naložbe niso sestavni del osnovnih sredstev, ki so skupaj z obratnimi sredstvi usmerjena k doseganju poslovnih prihodkov, in ne finančnih prihodkov. Pojmovati jih je mogoče tudi kot dolgoročne finančne terjatve.

3.56. Prihodki od dolgoročnih finančnih naložb so finančni prihodki ali, natančneje, prihodki od naložbenja. Ugotavljajo se kot donosi po pogodbi, pa naj se ti donosi dosegajo odvisno od poslovnega izida podjetja, v katero so naložene naložbe, ali neodvisno od njega.

D. Datuma sprejetja in začetka uporabe

3.57. Ta standard je sprejel strokovni svet Slovenskega inštituta za revizijo na svoji seji 21. septembra 2001. Minister za finance je dal soglasje k njemu. Podjetja, ki imajo poslovno leto enako koledarskemu, ga začnejo uporabljati s 1. januarjem 2002, preostala podjetja pa s prvim poslovnim letom, ki se začne po tem datumu. Z uveljavitvijo tega standarda preneha veljati SRS 3 - Dolgoročne finančne naložbe (1993).